

De 752

10977
44

9674

967

DE NUNNATIONE ARABICA.

DISPUTATIO ACADEMICA,

QUAM

VENIA AMPL. PHIL. ORD. LUND.

PRO GRADU PHIL.

P. P.

ESAIAS TEGNÉR,

PHIL. CAND., SCAN.

DIE MAJ. XXX. MDCCCLXV.

H. P. M. IV. IN AUDITORIO I.

HEINRICH THORBECKE

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS,

MDCCCLXV.

DE NUNNATIONE ARABICA

DISPUTATIO ACADEMICA

GRAM

VENIA AMPL. PHIL. ORD. LUND.

ESAIAS TEGNER
BRILL GAMB. 1847

MDCCCXXXVII
L. M. IV. IX. MDCCLXXXVII

EINRICHTUNG THORBECKE

1847

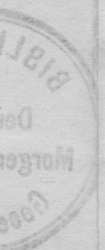

CHRISTOPHORO TEGNÉR

PHIL. DOCT., PAST. ET PRÆP., REG. ORD. DE ST. POL. MEMBR.

PATRI OPTIMO

PIETAS FILII.

CHRISTOPHORO TEGNER

PHIL. DOCT., PAST. ET PRÆF., REG. ORD. DE ST. POL. MEMBR.

PATRI OPTIMO

PETAS FILII

In ea re, quam nobis ad explicandum proposuimus, non ita versari in animo est, ut aut novas quasdam leges, quibus usus nunnationis circumscriptus sit, eruere, aut veteres emendare conemur, sed eo disputationem nostram conferemus, ut ab usu nunnationis proficiscentes, quæ sit ejus vis, quæ origo, investigare studeamus. Atque ut nobis hoc spectantibus alias dialectos, Arabicæ cognatione junctas, adire necesse erit, ita ne illud quidem recusemus, quin de universa Semitarum declinandi ratione nonnulla disseramus.

Sed quod in omni disputatione, quæ quidem via et ratione procedet, fieri debet, ut primum quid alii senserint atque judicaverint circumspicias, tum, si, cur ea tibi non probentur, demonstrare possis, tua et nova afferre audeas, idem nobis hanc tam difficilem tamque obscuram rem aggredientibus faciendum videtur.

Si igitur quæ jam sententiæ de nunnatione prolatae sint lustramus, primo occurrunt ipsorum Arabum grammatici, qui multa et varia, neque ea sine magna subtilitate, de nunnatione, sive, ut ipsi dicunt, التَّنْوِينِ disputaverunt. Ea vero quum tantum absit ut difficultates enodarint, ut implicata etiam magis implicasse videantur, fusius exponere operæ pretium non est.

Commentator libri Zamakshariani, qui الانمويج في النحو in-
scribitur, hæc quinque nunnationis genera

commemorat ¹⁾): تنوين التتمّس declinationem triptoticam indicans; ex quo genere sunt تَنَوِينٌ; similiaque; تَنَوِينٌ vocem definitam ab indefinita distinguens; 'ita صَّةٌ nunnatione destitutum denotat: *tace!* ab hac locutione præsentis, sed تَاصِةٌ *tace!* a quacunque locutione indifferenter' ²⁾; تنوين للمقابلَةِ id nunnationis genus, quod in forma pluralis feminini adhibitum terminationi pluralis masculini, quem vocant, sani نٌ respondet: تَنَوِينٌ; مَسَلِمَاتٌ; العوض: ubi nunnatio ellipsis quandam significat; ita quum dicitur يَوْمٌ إِذَا كَانَ كَذَا, hæc vox idem valet, quod تَنَوِينٌ التَّزَمِ, denique تَنَوِينٌ التَّزَمِ, qui licentia quadam poetica nonnumquam additur, ubi versus numerusque postulat. — Magis recondita et obscura promere videtur Motarrezi, qui quidem in libro illo grammatico, quem المصباح inscripsit, causas nunnationis abjiciendæ tradere vult ³⁾). Indeclinabilitatem — ita enim Arabes hanc nunnationis jacturam nuncupant — novem efficiunt causæ: التعريف quod nomen definitum est, وزن الفعل genus femininum, الوصف notio adjectiva, الشكل forma 'quæ a primitiva paullulum deflexa est', العجمة origo barbara, التركيب compositio, الجمع القصوى forma quæ ultimum locum in numero pluralium fractorum tenet, ألف والنون terminatio أن. Nec tamen singulæ hæc causæ sufficiunt, sed ubicunque binæ aut singulæ bis in singulas voces cadunt, indeclinabilitas effici solet. Itaque — hæc ex commentario, cui nomen الصوء

¹⁾ Silv. de Sacy, *Anthologie Grammaticale Arabe*. Parisii 1829 p. 117.

²⁾ Rosenmüller, *Institutiones ad fundam. linguæ Arab.* Lipsiæ 1818 p. 218.

³⁾ De Sacy l. c. p. 96.

impositum est, exempli gratia commemorare libet ⁴⁾ — itaque vox حَبْلِي declinari nequit, quia terminatio ي duobus quasi muneribus fungitur: nam et ad 'primitivam vocis formam' (thema) pertinens, (nullum enim exstat vocabulum حَبْل, ex quo addita litera ي fictum sit حَبْلِي) femininam eam reddit, et ipsa terminatio generis feminini est. Vox حَبْلِي igitur indeclinabilis fit, quia eadam indeclinabilitatis causa (التأنيث) bis reperitur. Simili ratione grammatici Arabici in forma quæ est فَعَالِل duplicem, ut dicunt, pluralem formam invenire sibi videntur. Hæc, multo argutius quam verius disputata, quis est quin videat, quam vehementer scholasticam illam eorum sapientiam redoleant? Atque hic, si umquam, illud valet, quod Ewaldus de doctrina horum virorum dicit. 'Dum causas, inquit ⁵⁾, seu systema quoddam quærunt et haud raro innumeras ejusdem rei diversas colligunt, dum quæ observarunt linguæ peculiaria nominibus sedulo insigniunt distinctis, a veris causis, id vero est a simplici et congrua explicatione, procul absunt'. Quamvis diligenter doceant isti grammatici, *quando* nunnatio abjiciatur legesque de ejus usu statuere conentur, nunquam ne unam quidem rationem probabilem afferunt, *cur* ita quoque tempore fiat. Quid nunnatio sit et unde exorta, omnino eos fefellit.

Quod de Arabum grammaticis diximus, eos quum de nunnationis usu agerent multa collegisse potius quam explicasse, idem fere de plerisque recentioribus jure dici posse videtur. Quamquam ab illis quodammodo etiam

⁴⁾ De Sacy l. c. p. 237 sqq.

⁵⁾ Grammatica critica linguæ Arabicæ. Lipsiæ 1831. I. p. 19.

vincuntur, quippe qui, indagatione summæ legis omnino deserta, eo tantummodo operam contulerint, ut singulas voces vocumque juncturas conquirerent, quæ nunnationem respuerent. Ita Sacyus, Rosenmuellerus, Schierius, Casparius cet. Qui omnes, si quærimus quæ sit natura nunnationis, unum atque idem reddunt responsum: 'ein nâselnder Nachklang auslautender Vocale' ⁶⁾, qui qua de causa hic audiatur, illic desideretur nescio. — Ewaldus, vir clarissimus et inter hujus ætatis Semitologos facile princeps, unus meliorem quam ceteri viam ingressus est. Quod non ita dico, ut eam aut commendare aut ipse sequi velim — nequaquam enim mihi ad rei explicationem ducere videtur; id tantummodo laudo, quod primus, si non vim nunnationis, at certe omissionem ita explicavit, ut ejus ratio speciem quandam habeat probabilitatis.

Ille igitur de origine nunnationis, 'Uberior, inquit ⁷⁾, et sonora, quæ per totam linguam regnat pronuntiatio, inter alia efficit, ut in fine nominum post vocalem brevem sonus quidam nasalis audiatur tono simul sistendo aptus, nunnatio dicta. Qui quum cum ipsa, unde pendet, vocali brevi e nexu tantum sermonis pendeat, in scriptura cum ipsa vocali brevi haud exprimitur, nisi — cet.' Quemadmodum igitur iis, quorum jam com-

⁶⁾ Hupfeld, System der Semitischen Demonstrativbildung und der damit zusammenhängenden Pronominal- und Partikelnbildung. Zeitschr. f. die Kunde des Morgenl. II. p. 477. — Sacyus (Grammaire Arabe. Sec. Edit. Parisiis 1831. I. p. 38) addit: Une voyelle est nommée nasale quand une partie de l'air émis pour la former sort par le nez. Ce n'est qu'improprement que je donne ce nom au *tenwin* des Arabes, qui renferme véritablement une voyelle et un son articulé.

⁷⁾ Ewald, I. I. p. 46.

memoravimus sententias, ita Ewaldo nunnatio nihil est nisi euphonicus quidam sonus. Quam explicationem jam inde ab initio mihi non valde placuisse confiteor, neque ei, nisi gravissimis nitatur argumentis, assentiar. Ii enim clarissimi viri, qui his quinquaginta annis in linguarum comparatione versati sunt, et quidem imprimis ii qui familiam Indo-Germanicam perscrutati sunt, id mihi penitus persuaserunt, euphonicos istos sonos literasque, ut sæpissime asylum quoddam præbuerint ignorantiae, ita re vera inveniri rarissime. Certe proximus quisque annus complures horum quasi parasitarum loco in grammaticorum libris injuste occupato cedere coegit. Ibi, credo, recte nomine euphonicarum nuncupantur literæ, ubi eo modo positæ sunt, quo β in voce *Ἰάμβλιχος*, (Phoen. 𐤓𐤁𐤍𐤏), *d* in Gall. *viendrai*; sed nihil ego umquam hujus nasalationis simile comperi, quæ tamquam pestilentia in linguam Arabicam irrupit. Nisi vero mihi *v* illud *ἐφελκυστικόν* Græcorum obijcitur, quod paucissimis quibusdam formis additur et fortasse ne illud quidem semper euphonicum est ⁸⁾. Madvigii enim sententia, clarissimi viri, *m* illud, quod in linguis Indo-Germanicis accusativo sing. generis masculini et feminini, sæpe etiam Nominativo, Accusativo, Vocativo sing. neutrius generis additum est, ita interpretantis, ut sit

⁸⁾ Kruegerus (Griech. Sprachlehre 3 Ed. Berol. 1848. I. p. 31) perperam negat illud umquam adventicium esse. Ceterum *v* illud, quod Dat. pl. interdum additur (-*ων*), euphonicum fortasse non est, si quidem non ad usitatorem locativi Sanseritæ (hunc enim casum dativo Græco respondere volunt) formam *su*, sed ad eam, quæ in poematis vedicis (Schleicher, Comp. der Vergl. Grammatik 1862 II. p. 465) invenitur, -*susu* illud -*ων* referendum videtur. Boppius enim (Vergl. Gram. Sec. Ed. 1857 I. p. 167) docet Græcum *v* sæpe Sanserito *s* respondere (Gr. *ἔχομεν* Scr. *vāhāmas*). Ita in lingua Græca etiam terminatio Imperat. 2 p. pl. -*τω* non ex Sanserito -*tu* sed ex Vedico -*tāt* explicari potest. (Schleicher I. c. p. 521).

'en til Ordets aabne Udgang sig parasitisk sluttende Nasallyd' — qua explicatione accepta nunnationis simillimum quiddam repertum est — hæc igitur sententia omnino mihi probabilitate carere videtur ⁹⁾). Quid? quod illa Arabum nunnatio omnia verba fugit, omnibus fere nominibus adhærescit, quomodo illud explicare poterunt aut Ewaldus aut ii, qui, cum eo facientes, nunnationem euphoniæ studio tribuendam censent?

Sed fac hæc omnia integra esse, fac nunnationem sive casu sive divino quodam numine ductam omnia verba vitasse, videamus, quomodo illud Ewaldo procedat, quod conatur, ut causas eruat quæ interdum prohibeant, quominus nomina hæc nunnatione ornentur.

Non omne, inquit ¹⁾), hic regnat arbitrium; imo causæ apparent universæ, quibus nunnatio in iis omit-tenda videretur. Omittitur igitur imprimis ob vocalem *a* fortio-rem præviam, quæ tonum detinet. — Primum novæ doctrinæ argumentum Ewaldus ex collectivis quadriliteris formæ *قَعَالٍ* petit. In his, inquit, *â* illud secundæ syllabæ regnat. Quod equidem non negaverim; sed id dubito, num præcedens illa vocalis nunnationis abji-ciendæ fuerit causa. Formas enim usurpari video, quales sunt *جَوَارٍ*, *أَعَانٍ* ('si contingat ut ob *ى* ultimam radicalem duæ syllabæ extremæ brevius in unam co-

⁹⁾ Madvig, Om Kjønnet i Sprogene. Kgl. Danske Vidensk. Selskabs hist. og philos. Afhandl. Havnæ 1836 V. p. 143 sqq. Habeat licet hæc sententia tum aliquid, quod eam commendet, quum thema vocis in vocalem exit; num illud etiam miro illi euphoniæ studio tribui potest, quod iis thematicis, quæ litera consona terminantur, *m* additum est? Num censemus Euphoniæ causa pro *vâk* dictum esse *vâkm* (unde *vâkam*)?

¹⁾ Gram. Arab. I. p. 249.

lescant'). Mihi quidem formas قَتَلَةٌ et قَتَلَانٌ comparanti, ubi eandem causam, quæ in قَتَالٌ valet, eandem vim habuisse statuit Ewaldus, nihil esse videtur cur nunnatio non tum etiam — idque multo magis — sit abjecta, quum productum illud *a* propius ad clausulam vocis accesserit.

Satis apertum est id ipsum, quod terminatio feminina قَتَلَةٌ nunnatione careat, imprimis doctrinæ Ewaldianæ ansam præbuisse; ne igitur mirum videatur, si nihil afferri possit, quod plane ejus de hac forma iudicium refellat et redarguat. Quamquam non equidem intelligo, cur, si Ewaldus recte illud statuerit, قَتَلٌ, ceteraque ejusdem generis nomina, ubi *â* non minus productum inveniamus, quamvis feminini sexus signum non sit, usitatior et perfectiore modo flectantur.

Formæ قَتَلَانٌ et قَتَلَةٌ Ewaldo, ut modo dictum est, propter *â* illud præcedens nunnatione carere videntur. Quam sententiam non facile tuebitur. Nihil enim poterit afferre, quamobrem vis hujus *â* minor sit in iis vocabulis, quorum genus femininum terminatione *z* addita conformetur²⁾. Anomalias vero et exceptiones nostra ignorantia invenit, ipsa lingua ignorat. Huic sententiæ, non illi quidem admodum novæ, hæc ætate major majorque fides accedit.

Sed ne tum quidem, si hæc exceptiones Ewaldo concedantur, lex illa quam statuere conatus est, ad omnia sufficit. Nomina enim propria cujusvis fere formæ nun-

²⁾ De Sacy Gram. Arabe I. p. 403.

nationis expertia esse possunt. Ille igitur: 'quum nomina propria pleraque, inquit ³⁾, articulo careant quæque eum tenent semper fere servant, neque ex more sucto in statu constructo ea jungendi sit occasio, discrimen quod in ceteris nominibus nunnationem oriri fecit et sustentat, in his cessat; igitur nunnatio in his oppositi sui expertis paullatim perit'. Longe alio modo hic, quam supra, vim nunnationis constitutam esse, quis est quin videat? Non ex 'uberiore quadam et sonora, quæ per totam linguam regnet, pronunciatione' nunc orta ei videtur, sed ad notandum discrimen quoddam inventa. Et quod tandem discrimen? Non id, quod crederes, nominum verborumque, sed aliud, nescio quod, ipsorum inter se nominum. Hic igitur parum constanter omnia ea irrita reddit, quæ de causis nunnationis in statu constructo et statu definito abjiciendæ (mox hæc attingemus) docuerat. Illud vero non nimis probabile est, omnia nomina propria primo nunnationem habuisse, ('paullatim' enim 'periisse' dicitur) tum quia sine nunnatione poni non possent, idcirco eam amisisse. — Hæc ad eas etiam voces pertinent, quas Ewaldus eadem de causa, qua nomina propria, nunnatione carere censet; adverbia quædam dico (تَحْتِ, قَبْلَ, بَعْدَ, فَوْقَ cet.) et numeralia distributiva (أَحَدًا, مُوَحَّدًا, ثَلَاثًا, ثَمَانًا) ⁴⁾.

Hæc tamen omnia Ewaldus, si non nobis, at sibi ipsi videtur explicasse. Quid? quæ ipse attingere vix ausus est, quomodo ea se habere credamus? — Primum terminatio feminina ى quare nunnatione caret? Omnino, inquit, casuum ignara est. Ita quæstio tantummodo re-

³⁾ Gram. Arab. I. p. 220.

⁴⁾ Ewald l. c. p. 225.

jicitur; etenim voces هَدَى, عَصَى, multæ aliæ ostendunt non ideo ita fieri, quod nunnatio a natura literæ ع abhorreat

Sed aliud majus. Deminutiva eodem modo flecti solent, quo eæ voces, ex quibus ficta sunt. Illudne cum eo convenit, quod statuerat Ewaldus, nunnationem quodammodo ex vocali præcedenti pendere? An potius nostram sententiam, quam posthac aliis etiam argumentis defendere conabimur, commendat, nunnationis additionem non tam formæ vocabuli servire, quam significationi? — Eodem illa spectant, quæ Ewaldo multo difficiliora erunt ad enodandum, quam ea sunt, quæ jam attulimus. Eadem prorsus forma اَمْس sine nunnatione diem hesternum, ea autem addita quemvis dierum præteritorum significat. Itemque voces هَلَا, حَىّ *age! ades dum!* et si quæ aliæ iis similes sunt, secundum Arabum grammaticos tum accipiunt nunnationem, quum significatione indefinita positæ sunt. (Eandem interjectionis quæ est صَا esse rationem jam supra diximus). Idem discrimen in nominibus propriis —, iis scilicet quæ non semper nunnationem habent, ut زَيْدٌ, neque propter formam indeclinabilia sunt, ut سَلِيمَانٌ — animadvertere licet; 'perfectiorem enim declinationem adoptant, si contra morem indefinita ponuntur.' Ex quo genere exemplum affert Sacyus: رَبِّ اِبْرٰهِيْمِ رَايْتَه لَيْسَ اَبْنَه يَسْمٰى اِسْحٰقًا j'ai vu plus d'un Ibrahim dont le fils ne se nommait pas Ishac⁵⁾.

Jam vero aggrediamur quæstionem, quam dedita opera usque adhuc distulimus, de forma, ut dicunt gram-

⁵⁾ De Sacy Gramm. Arabe I. p. 411. Ewald l. c. I. p. 223.

matici, definita. Ideo distulimus, quia ea, quæ modo dicta sunt, lucem ei quodammodo afferre videntur. Namque ut significationem quandam indefinitam iis vocibus interdum nunnationis causam esse vidimus, quæ eam respuere solitæ essent, ita nunc articulo definito accedente eæ voces nunnationem abjiciunt, quæ aliter eam habent. Quod quum ita sit, non Ewaldus nos fallat, affirmans ⁶⁾ 'articulum toni partem in se trahere et ob augmentum initio accedens finem vocis vicissim brevius et levius sonare.' Si nunnatio, quomodo vult Ewaldus, ideo abjiceretur quia articulus voci præfixus toni partem in se traheret, idem in præpositionibus, quas vocant, inseparabilibus ب, ل, ك cet. valeret, et quemadmodum dicitur الرجل, ita diceretur بـرجل, لـرجل, كـرجل cet. Haud dubie majorem etiam vim hæ præpositiones habent quam articulus, vox omnium tritissima. Lingua Hebraica, quæ minutissimas etiam et levissimas toni mutationes vocalium copia et varietate exprimere potest, nihil umquam ejusmodi, articulo præposito, ostendit. Ac tamen Hebræorum articulus ה fortius etiam sonat quam Arabum آ. Multo etiam minus ea ponderis habent, quæ Ewaldus iis quæ supra laudavimus addit, et quæ quid hic sibi velint non facile est dictu: accedere illam quoque causam, cur in statu definito absit nunnatio, quod nomen articulo junctum per se non adeo solitarie ponatur, quam eo vacuum. Etenim eam, quam his verbis Ewaldus statuere vult, status emphatici cum statu constructo similitudinem, nihil ad rem pertinere apparet, si consideramus, quomodo nunnationis in statu constructo jacturam ipse explicet.

⁶⁾ Gram. Arab. I. p. 217.

Nam ut huc disputationem transferamus: 'Nomen, inquit ⁷⁾, in statu constructo (ante genitivum) ob celerem ad complementum necessarium transitum rapidius pronuncietur necesse est.' Nullum autem ejusmodi transitum, quum articulus vocabulo addatur, fieri (atque, ut notum est, ne posse quidem fieri) non est quod moneamus. Sed num hic rapidus in sequentem vocem transitus nunnationem, quæ ante adfuisset, expulerit, id fortasse etiam in dubium vocari potest. Ita enim linguæ Semiticæ, nescio an magis etiam quam ceteræ, comparatæ sunt, ut in intima quaque verborum junctura veras formas maxime conservare soleant. Ut illud *t*, quod signum generis feminini est, quum ceteris locis mutaretur, in statu constructo integrum remansit ⁸⁾. Nec equidem video, cur non eodem jure et nunnatio et terminatio pluralis (sive *n* fuit, sive *m*) si umquam in statu constructo exstiterit, fuerint retentæ.

Sed antequam hæc persequimur, nonnulla super alia de nunnatione sententia, Meierianam dico, dicenda videntur. Quamquam hæc tantopere et concinnitate caret et probabilitate, ut paucissimos, opinor, habeat suadores. Ernestus igitur Meierus, quum libro, quem 'Ueber die Bildung and Bedeutung des Plural in den Semitischen und Indo-Germanischen Sprachen' ⁹⁾ conscripsit, id spectat, ut terminationem pluralem in his utrisque linguis ex eodem fonte fluxisse probet, hunc fontem invenit vocem quandam pronominalem *ām*, *ân*.

⁷⁾ Ewald l. c. l. p. 217.

⁸⁾ Quod in Ewaldi Gram. Arabica (l. p. 169) invenitur, terminationis femininæ originem in *ah*, *â* latere, jam ne ipsi quidem probatur. Quin etiam negat se ita scripsisse (Zeitschr. f. die K. des Morgenlandes V. p. 433).

⁹⁾ Mannhemii 1846.

Sed quum occurrerit singularem numerum apud Arabes easdem, quas pluralem, habere casuum terminationes — vocales enim utrum eadem et eadem quantitate sint necne, id nihil fere Meiero referre videtur; — statuit, formarum singularium originem eandem esse ac pluralem; neque tamen id constanter tenere audet. Accusativi explicatio, qualiscunque est, ei tamen succedere videtur, quum hæc proferre potest ¹⁾): 'Insofern nun das Neutrum (pluralem enim terminationem eandem neutralem credit) seinem Begriff nach das Unpersönliche, Unselbständige, mithin Abhängige bezeichnet, so lag es der lebendigen Anschauung des Alterthums nahe, diese Neutralendung *am* noch weiter zu verwenden, um auch an Wörtern männlichen und weiblichen Geschlechts den Begriff der Unterordnung und Abhängigkeit, oder den Akkusativ im Gegensatz zu der Selbständigkeit und Subjektivität des Nominativ zu bezeichnen.' Fac hæc aliquid re vera explicare, fac non sonos potius inanes esse quam probabilem argumentationem, fac denique in linguis Indo-Germanicis eam nominativi neutr. gen. cum accusativo masc. gen. similitudinem, quæ Meierum deceperit, non multo melius alio modo explicari posse ²⁾), aliæ occurrunt difficultates. Genetivi figura Meierum, scilicet ut hominem quum de vocalium mutationibus agitur non nimis religiosum, non illa quidem magnopere vexat. Terminatio *in*, hujus casus propria, nihil est nisi 'eine ursprüngliche Nebenform des Akkusativ oder des allgemeinen

¹⁾ l. c. p. 11.

²⁾ Cfr Schleicher, Comp. der Vergl. Grammat. II. p. 418. Benfey, Kurze Sanskrit-Grammatik. Lipsiæ 1855 p. 265. Bopp, Krit. Gram. der Sanskrita Sprache Tert. Ed. Berol. 1861—65 p. 83.

Casus obliquus' ³⁾. Quidnam autem hoc modo de nominativo fiat, neque ego intelligo, neque ipse Meierus intelligere videtur. Apparet enim eum, quippe qui casibus obliquis significatione prorsus contrarius sit, ad illud *m* neutrale referri non posse. Nodum igitur præcédens potius quam resolvens negat ullam huic casui intercedere societatem aut cum ceteris casibus singularibus, aut — quod mirum sane est — cum nominativo plurali, et ad pronomen nescio quod *un* = *ille, is*, terminationi *s* nominativi singularis apud Indo-Germanos respondens, ejus originem refert. Quod quam inepte fiat, apertum perspicuumque est. — Accedit cur sententiam Meierianam rejiciamus, quod id genus nunnationis nullo modo explicare potest, quod Arabes تنوين الغائبة appellat ⁴⁾. Multo melius erat, omni omnino nunnationis explicatione relicta, ad sonum quendam euphonicum confugere. Ita enim eandem veniam, quam ceteri, impetrasset; nunc autem multo minus quam hi frequentem illam nunnationis jacturam explicare potest, siquidem nunnationem veram statuit literam esse, non literam imaginem quandam et similitudinem. Sed Meierus non is est, qui nodum, ut ajunt, in scirpo quærat; rem uno verbo expedit: hoc *n* 'nonnumquam' perit. — Ad sententiam Meieri nunnationem non euphoniæ causa additam credentis sed ex voce quadam adhærescente ortam, ipse Ewaldus priorem suam sententiam relinquens satis prope accessisse videtur. Cfr. Lehrbuch der Hebr. Sprache Sept. Ed. §. 202 a. c. §. 245 c. Hæc autem quum non minus obscure dicta sint, quam, opinor, obscure cogitata,

³⁾ Meier l. c. p. 12.

⁴⁾ Vide supra p. 2.

ut nequaquam defendi, ita vix refelli possunt. Ceterum quæ contra Meierum dicta sunt, partim etiam ad Ewaldum pertinere videntur.

Ut Meierum, quum terminationem pluralem examinaret, ad nunnationem singularem deductum videmus, ita nos a nunnationis expositione ad plurale illud *n* devenisse meminimus. Quod quidem non casu quodam factum esse credo, sed quia arcte inter se cohæreant, vel potius eadem res sint. Neque vero illud nos ab hac sententia deterreat, quod nunnationem non vulgari illa litera ن scriptam invenimus. Ex Sacyo audivimus ⁵⁾ quum confiteretur, eam non nasalem quandam vocalem esse, sed verum sonum articulatam. Ewaldus narrat ⁶⁾, in Koranis librisque diligentius scriptis, quum Elif unionis nunnationem sequatur, literam ن cum vocali unionis infra lineam scribi, ut مَدِينَةٌ أَخْتَارَتْ — id quod eodem

spectare videtur. Si similia circumspicimus, quis est, cui in mentem non veniat lineolæ illius, qua veteres interdum pro ipsa litera *n* utebantur? Quæ scriptura etiam nunc in lingua Lusitana vestigia reliquit; signum enim, quod ipsi *Til*, *Tilde* vocant, ut figura et sono, ita nihil origine a litera *n* differt ⁷⁾. Sanscrita illa signa,

⁵⁾ p. 4.

⁶⁾ Gram. Arab. I. p. 75.

⁷⁾ Intenção, irmão, cão, mão cfr Lat. intention-em, german-um, can-em, man-um. Libet de diphthongis hoc signo notatis quædam afferre, quæ mirum quam cum iis conveniunt, quæ modo ex libris Sacyi et Ewaldi de nunnatione attuli: Dass diese Nasalvocale, wie man sie zu nennen pflegt, keine eigentlichen Vocale sind, sondern consonantisches Element enthalten, geht auch daraus hervor, dass sie sich nicht mit dem Vokalanlaut eines folgenden Wortes metrisch zu einer Sylbe verbinden. Fr. Diez, Gram. der Roman. Sprachen Sec. Ed. I. p. 375. — Debilius igitur quam hoc signum, quod litera non

quæ *Anunâsika* et *Anusvâra* appellantur, etiam ex vera consonanti *n* (*m*) originem ducunt. In Slavorum Lithuanorumque linguis similia adhibentur signa, quæ vocalibus addita sæpe pronuntiatione non audiuntur, sed semper principale *n* indicant⁸⁾. Sed quid externa con-
 quiro, quum ex ipsa Arabum lingua similia promi possint? Nemo, opinor, dubitat, quin terminatio singularis feminini generis ة eadem sit ac pluralis ات , quamquam dissimiles habeant figuras. Eadem igitur est ratio declinationis femininæ quæ masculinæ; in utraque quum uterque numerus initio in eandem literam desierit, nunc alter altera terminatur. Denique quo res nullam habeat dubitationem confidenterque nunnationem cum litera *n* conjungere audeamus, interdum alteram pro altera positam invenimus. Adverbium quod est أَذَا *tum* etiam أَذْن scribitur. Simili ratione pro أَذْن nonnumquam أَذْن ponitur⁹⁾. Quum ab exclamante terminatio ة vel ا quasi significanter nomini additur, nunnatio in ن transire solet¹⁾: $\text{وَأَغْلَامٌ زَيْدِيَّةٌ}$ (l. زَيْدِيَّةٌ). Sine dubio alia quoque colligi possunt. Ipse Ewaldus haud contemnendum nobis argumentum suppeditasse videtur, quum terminationem accusativi Amharici *en* cum forma Arabica ة comparari jubet²⁾. Quod accipere non audere poenitet.

est, est Latinum *m*, quod vera litera est; hoc enim in versibus positum non impedit, quominus præcedens vocalis cum sequenti coalescat. Cfr. Heyse, Syst. der Sprachwissensch. Berol. 1856 p. 277, 325.

⁸⁾ Schleicher, Vergl. Gram. I. p. 102, 262.

⁹⁾ Ewald, Gram. Arab. I. p. 341.

¹⁾ De Sacy, Gram. Ar. I. p. 576.

²⁾ Lehrb. d. Hebr. Spr. p. 520, 546.

Illud enim *en* non modo post suffixa poni posse, sed etiam verbis interdum addi (quum objectum vel præcedat vel sequatur), docet Ludolfus ³⁾.

Nihil adhuc obstat, quominus nunnationem singularem cum *n* plurali conferamus. Sed hoc doctissimum quemque, qui de forma plurali scripserit, vetare intelligo; nam omnes fere significationem pluralem in hoc ipso *n* latere censent. Nostrum igitur est formam pluralem examinare et, si modo possimus, ita explicare, ut appareat illud *n* a notione plurali omnino alienum esse. Quam quidem investigationem eo libentius adeamus, quia ita forsitan appareat, quæ fuerit prima nunnationis figura. Fieri enim potest ut — quæ sunt sonorum in omni lingua mutationes — initio longe alia fuerit atque nunc videamus. Quod si nunnationem cum plurali illo *n* conjugere liceat, quidquid in alterum valeat, id etiam ad alteram pertineat necesse est.

Ut philosophia, ita ea scientia, cui nunc nomen glotticæ imponunt ⁴⁾ et quæ in formarum grammaticarum origine investiganda versatur, antequam ad veram artis formam redacta est, mystica quodammodo fuit. Certe in hac, in quæ nunc maxime versamur, glottica Semitica ita usu venit. Cabbalistæ enim quum singulis literis vim quandam interiorem et reconditam tribuebant, tum terminationem pluralem eadem ratione explicare conabantur. Quorum sententias et cognoscere et exponere jure videmur supersedere. Neque magis operæ pretium sit colligere, quid ceteri eorum similes de hac re senserint, eos dico, qui ab una Hebraica lingua, non

³⁾ Gram. linguæ Ambaricæ, Francofurti ad M. 1698 p. 49, 50. Grammaticam Isenbergianam adire non potui.

⁴⁾ Schleicher, Deutsche Sprache. Stutgardiæ 1860 p. 122.

ex comparatione omnium dialectorum Semiticarum perfecti sint. Unus sit instar omnium. Loescherus, quum alibi notionem literæ *m* ait esse 'continere intra se foecundando sive ut augeatur ac multiplicetur suoque tempore emittatur' ⁵), alibi 'terminatio םי, inquit, multitudinem activam et nobiliorem designat, ut ex pluralibus masculinis constat, םי multitudinem passivam et debiliorem significat adeoque plurali feminino assignata est' ⁶). Cujus ad sententiam Ewaldus etiam aliquando satis prope accessisse videtur ⁷). Postea autem (1844) intelligens ejusmodi explicationem a vera arte glottica esse alienam, aliud invenit, neque id, ut mihi quidem videtur, multo melius, quod quamvis multi impugnaverint, usque ad hoc tempus mordicus tenet. Statuit igitur primigeniam terminationis pluralis figuram fuisse *mân* vel *môn*, cujus reliquias in pronomine quodam personali Æthiopico *emânstû* fem. *emânstû* agnoscit. Hoc *mân* cum םלׁ *m'lô*, *môl* conjungere conatur ⁸). De origine pronominis illius Æthiopici breviter tantummodo loquar, quoniam alii satis de ea re scripserunt. Dietrichius et Meierus, alter alterius explicationem, credo, ignorans, in eandem abierunt sententiam, quam Dillmannus quoque, plerumque, si fieri potest, Ewaldum sequi solitus, comprobat. Illis autem hæc forma ita orta videtur, ut terminatio pluralis priori pronominis formæ plurali addita sit. Eodem modo Chald.

⁵) De causis linguæ Hebrææ. Francof. 1706 p. 265 (Dietrich, Abhandlungen zur Hebr. Grammatik. Lipsiæ 1846 p. 51).

⁶) l. c. p. 367.

⁷) Gram. d. Hebr. Spr. 1858 §. 208: diese Endung scheint ursprünglich *âm* (*ân*) oder *ôm* gewesen zu sein, indem der Laut *â* die Dehnung, die Ausbreitung, *m* ihre Umschliessung, und beide so vereint den Begriff des Mehreren auszudrücken scheinen.

⁸) Lehrb. d. Hebr. Sprache. Sept. Ed. 1865 p. 461.

נָתַתְּ natum credunt. Forma linguæ Arabicæ vulgaris نَتُّ pro نَمُّ⁹⁾, nisi fallor, conferri etiam potest. Benefei explicatio, syllabam *netû* pronomen relativum *entâ* existimantis¹⁾, et parum mihi simplex videtur et ideo rejicienda, quia terminatio *tû* haud dubie eadem est, quæ in singulari *vestû* apparet. Quamquam quæ est formarum pronominalium quum in omnibus linguis Semiticis tum maxime in Æthiopica²⁾ inconstantia, nulla potius quam nimia earum ratio habenda est.

Sed licet terminatio pluralis fuerit *mûn*, illud neque ullis nititur argumentis, neque valde verisimile est, hanc vocem idem significare, nedum idem esse quod illud *m'lo*. Cum hoc Ewaldus, nescio quomodo, radicem *נ* conjugit, quam multo potius originem formæ pluralis existimare debebat, non modo quia *נ* non tantum a *נ* distat quam a *m'lo*, præsertim quum litera *ו* non raro in linguis Semiticis excidat³⁾, sed etiam quia major ita intercederet similitudo cum forma plurali linguarum Indo-Germanicarum — his enim cum Semiticis comparandis Ewaldus delectatur — sive hæc fuit *ân*, *âm*, ut ipse et Meierus statuunt, sive *sa*, *sam*, ut Schleicherus mavult⁴⁾.

⁹⁾ Wahrmund, Gram. der Neu-Arabischen Sprache. Giessæ 1861 p. 55.

¹⁾ Ueber das Verhältniss der Aegyptischen Sprache zum Semitischen Sprachstamm. Lipsiæ 1844 p. 108.

²⁾ Dillman l. c. p. 261—65. Idem (p. 88) Æthiopes interdum literam *n* inserere narrat. Ita pron. *zenetû* (pro *zetû*) ortum est.

³⁾ Sæpissime in Amharica (Ludolf l. c. p. 8). In dialecto Mandæa litera *ו* vocalis potius (*i*) quam consonans videtur. Noldeke, Ueber die Mundart der Mandæer. Abh. der kgl. Ges. der Wissensch. zu Göttingen X. 1862. Hist.-phil. cl. p. 87.

⁴⁾ Vergl. Gram. II. p. 450. Hujus sententiam non magis mihi quam illorum placere confiteor, quam jam explosam et rejectam esse crediderim. Neque enim in omnibus pluralis numeri casibus *s* invenitur, neque, quod majus est, si recte Schl. conjecit, post suffixa casualia positum esset. Fieri

Nam ut עם cum גב cohaerere videtur, ita Sanscritum illud *sam* a Lat. *cum*, Germ. *ge-* (sing. Gebirge = pl. Berge) vix divelli potest. Sed neutram vocem terminationis pluralis originem esse *posse*, non magni laboris aut subtilitatis est defendere. Illud non negaverim, in quibusdam linguis vocabula, quæ multitudinem, turbam, alia ejusdem generis significant, pro terminatione plurali usurpari⁵⁾. Sed is qui in grammaticis glotticisque quæstionibus versatur, videat ne, quæ in una lingua invenerit, ea alteri etiam semper audeat tribuere. Eo studium conferat, ut ad ipsas venas et viscera ejus linguæ penetret, cujus formas sibi proposuerit ad explicandum. Vehementer igitur admiror, Ewaldum, talem virum, has conjecturas protulisse, quibus nihil magis a linguis semiticis abhorrere potest. Quæ ita verborum copulationes oderunt, ut antiquissimum quodque harum linguarum monumentum maxime iis careat. Eæ autem, si quæ colligi possint, voces compositæ ita semper comparatæ sunt ut nomen, quod grammatici vocant, regens præcedat, vox recta sequatur. Quemadmodum igitur dicitur כל דברים, ita etiam מלא דבר dici debebat, non inverso ordine. Quod autem de vocibus compositis dixi, ita intellectum volo, ut ad eas tantummodo voces pertineat, quas recentiores prædicativas (Bedeutungswurzeln, Verbalwurzeln) appellant, non ad eas, quas demonstrativas (Beziehungslaute, Pronominalwörter) vo-

enim non potest, quin numerorum discrimen antea notatum sit, quam casuum varietas. Quod eo magis mihi persuasi, postquam vidi ea, quæ Pottius de aliarum linguarum declinandi ratione tradit. Zeitschr. der D. Morgenl. Ges. IX. 1855 p. 450.

⁵⁾ Exempla ex lingua Sinica affert Max. Muellerus (Vorlesungen über die Sprachwissensch. Lipsiæ 1865 p. 335): *g'in* homo, *kiai* multitudo: *g'in kiai* homines.

cant. His enim omnis fere, quæ non vocalium mutatione constat, et nominum et verborum declinatio in familia Semitica efficitur ⁶⁾, qua quidem re et a linguis Indo-Germanicis, quales eas jam cognovimus, et a plerisque aliis differunt.

Non modo Ewaldi rationem hac argumentatione refutatam crediderim, sed etiam eorum sententias, quicunque in terminatione plurali substantivi cujusvis reliquias quærant, ut, quod nunnationi detrahant, quem inanem tantummodo sonum existimant, id tribuant huic terminationi, cui prædicativam, non demonstrativam postulant originem. Sed alii iique multo acriores veræ, quæ mihi videtur, nunnationis explicationi exstant inimici, quique non minus præcise cum plurali illo sive *m* sive *n* eam conferri vetent, eos dico, qui terminationi *n* demonstrativam illi quidem originem concedunt, sed ita, ut significatio pluralis ea contineatur. Ex quo genere primus, quod sciam, noster Norbergius notas singulorum numerorum ad pronomina personalia refert. Sed apud eum rudis adhuc et tamquam adumbrata solum hæc disciplina est. 'Si femininorum, inquit ⁷⁾, character ex pronomine feminino היא, mutato in הַּ singulariter, et in הֵּ pluraliter, originem traxisse affirmaveris, neque masculinorum terminationem ex masculino, הוא in singulari, הם id est הֵּם in plurali, profectum esse negabis.' Si thesis, quam vocant, non minorem habet dubitationem quam hypothesis, hæc explicatio non firmissimis nititur

⁶⁾ Paulatim tamen formæ existunt, quæ alio spectare videntur. Satis erit commemorare formas illas verbales Aramæas, quæ ex participio et verbo substantivo conflatae sunt.

⁷⁾ De Conform. Linguae Hebraeae. Opusc. Acad. ed. Normmann 1818, II. p. 311.

argumentis. — Hupfeldus, eandem fere sententiam protegens, accuratius rem tractat. Notionem pluralem primum in pronomibus suam sibi adscivisse formam censet, et quidem eam, quæ nunnatione adjecta a forma singulari differret. Quum autem duæ nunnationis essent formæ, una sonum *m* referens, altera sonum *n*, hanc feminino generi assignatam esse, illam masculino. Deinde easdem formas in nominum declinationem irrepsisse, quum illa pronomina הַם, הוּם, הַיּוּם, הַיּוֹן, הַיֵּן, הַיִּן, pluralitatis significandæ causæ nominibus suffigerentur. Temporis autem progressu evenisse, ut et illa generum distinctio confunderetur, et in statu, qui dicitur, constructo principales harum terminationum figuræ quodammodo mutarentur. Dualem formam ex plurali *guna*, ut dicunt Sanscritologi, ductam esse. Ita ad illam fere formulam omnes, quæ in singulis linguis Semiticis inveniuntur, plurales et duales nominum formas referri posse ⁸⁾:

Pluralis

	masc.		fem.	
	cass. rect.	cass. obl.		
Stat. abs.	הֵם	הֵנּוּ	הֵן	הֵנּוּ
Stat. constr.	הֵם	הֵנּוּ	הֵן	הֵנּוּ

Dualis

Stat. abs.	הֵם	הֵנּוּ	הֵן	הֵנּוּ
Stat. constr.	הֵם	הֵנּוּ	הֵן	הֵנּוּ

A qua formula quum nulla lingua non discessisset, illud imprimis esse animadvertendum, Hebræos formam status constructi plur. femin. etiam pro statu absoluto usurpare, Aethiopes formam femininam absolutam הֵן, הֵנּוּ

⁸⁾ Hupfeld, Syst. der Semit. Demonstrativbild. Z. f. d. K. d. Morg. II. p. 477.

ad masculinum transtulisse ⁹⁾. — Primum hæc postrema sententia vix defendi poterit. Cui enim persuadebitur, illud casui soli deberi, quod, quæ nomina in linguis cognatis pluralem numerum terminatione *âm, ân, îm, in* fingant, eorundem fere pluralis Aethiopice in *ân* desinere soleat? An hæc terminatio si unquam feminini generis propria fuit, ibi imprimis regnare debebat? — Sed hanc reprehensionem sentio non ad universum hanc formæ pluralis explicandæ rationem pertinere. Id vero pertinet, quod jure quæri videtur, quomodo fieri potuerit, ut ea ipsa litera, in qua notio pluralis sita esset, in altero genere excideret, in altero in literam *t* transiret. Quamquam illud forsitan similibus exemplis excusetur ¹⁾; hoc autem in linguis Semiticis prorsus inauditum est. Neque ulla causa afferri potest, cur in statu constructo feminini generis non idem huic *n* acciderit, quod in eodem statu masc. generis, si quidem generum discrimen jam vocalium discrimine expressum erat. Deinde vocalium mutationes ne conatur quidem explicare, neque eas quibus casus efficiantur, neque eas quibus forma constructa in plerisque dialectis a forma absoluta discedat.

Benfeyus, qui postea hanc, vel potius huic similem, de origine formæ pluralis sententiam amplexus est, non ille quidem hanc vocalium inconstantiam silentio præteriiit, sed quasvis earum mutationes et defendere audent, et, quæ est ejus sollertia, defendere posse videtur. Ille igitur scriptis, quibus linguas familiæ Indo-Germanicæ adscriptas explicavit et illustravit, clarissimus vir, in libro, quem 'Ueber das Verhältniss des Aegyptischen zum semitischen Sprachstamm, conscripsit, omnia undique con-

⁹⁾ l. c. p. 476.

¹⁾ Græci hodierni *non* vertunt *δέει*, pro *οὐδέει*, ipsa negatione sublata. II

gessit, quibus probet, linguas Semiticas et Aegyptiacam ab eadem radice natas esse. Itaque quum quædam nomina Aegyptiaca (neque ea multa) terminatione *ou*, quæ eadem pron. tert. pers. plur. est, numerum pluralem significare vidit²⁾, hoc satis sibi causæ esse credit, cur Hebræorum pluralem ad idem pronomen tert. pers. plur. referat. Vox enim, quæ est הוא ex הוא | ה ducta ei videtur, quam formam ita explicat, ut ex nomine quodam Aegyptiaco *ha* (cui significationem faciei tribuendam esse suspicatur) et vero pronomine plurali הוא conflatam dicat³⁾. Illud autem הוא cum coptico *ou* (memph. *eu*) conferendum censet, ipse confitens se numquam similes literarum transitus invenisse⁴⁾. Sed etsi adhuc nihil offendat, ea quæ Benfeyus ipse ex sua ratione effici concedit, imprimis ejus sententiam labefactare videntur⁵⁾. Primum terminatio plur. masc. Arab. ون (Aethiop. *ânê*) difficilis illa quidem ei videtur, sed non dubitat affirmare

²⁾ Benfey l. c. p. 309.

³⁾ l. c. p. 90.

⁴⁾ l. c. p. 50.

⁵⁾ Hic liber Benfeyanus verus est Labyrinthus

— qua signa sequendi

Falleret indeprensus et irremeabilis error.

Certa incertis ita miscet, conjecturas conjecturis ita firmat, ut quid credas, quid non credas, omnino nescias. Nihil fere non eorum, quæ ex ejus ratione efficiuntur, concedit, ita ut eum refellere — nisi ipse se satis refellat — difficillimum sit. Quis audeat credere (nonnulla exempla liceat afferre) Semitarum præpositionem הא ex Aegyptiaca voce *ei* (ire) et *ro* (caput) conflata esse (cfr l. c. p. 59, 60), aut articulum Hebraicum ה ex eodem *ro* præposito *ha* (facies) originem ducere (l. c. p. 62)? Neque probabilius videtur, quum שמים (coelum) a מים (aqua) et verbo quodam Aeg. *asch* (abundare) ductum credit (l. c. p. 317). Idem *asch* in pron. שהוא cum *re*, *er* (facere, esse) junctum agnoscit, (l. c. p. 474). Notam accusativi הוא formam pluralem præpositionis Aegypt. dicit. — Rectene an secus linguæ Semiticæ cum Aeg. conferantur, v. Renan, Hist. générale et syst. comp. des L. Sém. Parisiis 1863 l. p. 80 sqq.

eam ex הֵמֶן = $\text{הוֹאֵמְתְּ הוֹאֵמְתְּ הוֹאֵמְתְּ}$ ortam esse h. e. ita ut primum pronomen tert. pers. plur. masc. vocabulo adderetur, deinde ejusdem personæ plur. fem. bis accederet⁶⁾. عَالِمُونَ igitur est *sapiens* + *ii* + *ea* + *ea*.

Hæc explicatio ut satis putida mihi quidem videtur, ita explicatio formæ femin. plur. ei compar est. Quam antequam contractione depravata esset, statuit fuisse $\text{הוֹאֵמְתְּ הוֹאֵמְתְּ הוֹאֵמְתְּ}$ h. e. pron. tert. pers. plur. masc. + sing. fem. + plur. masc. عَالِمَاتٌ igitur est *sapiens* + *ii* + *ea* + *ii*. Id tantum dubitat, an forma Arabica potius ad originem $\text{הוֹאֵמְתְּ הוֹאֵמְתְּ הוֹאֵמְתְּ}$ referri debeat. (— + *ii* + *ea* + *is*), Hebraicam autem et Aramaicam, quæ in statu constr. sit, ita ut dixi explicandam censet⁷⁾. Eam terminationem, quæ in Aram. et Samarit. statu absol. femin. est, הוֹאֵמְתְּ , pronomen 3 pers. plur. fem. הוֹאֵמְתְּ , ut par erat, esse judicat⁸⁾, et id quamquam paullo ante miratus erat⁹⁾, si alia forma, quam vocant, organica in statu absoluto inveniretur, rursus alia in statu constructo. Illud הוֹאֵמְתְּ , quod inter stirpem et vulgarem terminationem pluralem insertum, imprimis suam de pronomibus suffixis sententiam commendare credit, equidem alio modo explicare velim. Numquam, quod sciam, nisi in iis vocibus positum est, quarum ultima radicalis litera debilis (vel fortasse, ut in אֵב , אֵב nulla) est. Quamobrem hoc הוֹאֵמְתְּ tertiæ radicalis vice fungi crediderim;

⁶⁾ l. c. p. 323, cfr p. 96.

⁷⁾ l. c. p. 329—34, cfr p. 312.

⁸⁾ l. c. p. 339.

⁹⁾ l. c. p. 335.

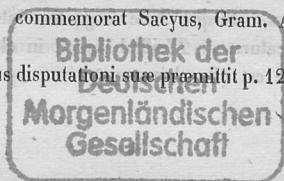
notissimum enim est Semitas ternas radicales semper amare ¹⁾).

Quoniam de nunnatione scribimus, non de forma plurali, et satis indicasse videmur, in quantas difficultates Benfeyus delapsus sit, plura de ejus libro disputandum non est. — Imprimis forma feminina eos semper vexabit, qui pronomina personalia suffixa in nominum declinatione quærunt. Neque vero id ejusmodi omnium formarum nominalium originem probat, quod in Æthiopum satis corrupta lingua nonnumquam genus femininum simili ratione notatur. Recte etiam monet Dietrichius hoc modo re vera nos ad formæ explicationem non provehi, sed rejici etiam. Volunt quidem et Hupfeldus et Benfeyus pluralem numerum accedenti nunnatione indicari. Sed hanc non modo in compluribus pronomi- nibus ²⁾, sed etiam in ea, de qua scribimus, nominum Arabicorum terminatione, sine ulla pluralitatis significatione invenimus.

Restat Meieri, quam supra jam attigimus, sententia. Is igitur terminationem pluralem masc. ab illo ם divellit, quod multis nominibus significationem quandam neutralem et abstractam (ut loquuntur grammatici) dare videtur (מלבוס, מלקה, מתם). Alterum signum pluralitatis ת idem esse censet atque illud ת, quo præposito nomina abstracta etiam sæpissime fiunt (תקיה, תגמיל). Contra quam sententiam quum plura afferri possint, hoc nobis satis causæ videtur, cur eam rejiciamus, quod neque vocalium mutationes explicare potest, et, quo

¹⁾ Insigne hujus amoris exemplum commemorat Sacyus, Gram. Arabe. Sec. Ed. I. p. 395, anm, 2.

²⁾ Cfr eam tabulam, quam Hupfeldus disputationi sue præmittit p. 127sqq.

nihil potest esse perversius, iis literis significationem plur. tribuit, quæ plurali formæ cum singulari communes sunt. Nam plurale illud ה omnes fere, ם vero Meierus ipse in singulari etiam numero inveniri statuit. Cur ימים ³⁾, ממלכת singularia sint, ימים, ממלכות pluralia, hujus sententiæ propugnatores numquam, opinor, explicare poterunt.

Omnes, quas usque adhuc commemoravimus, doctorum virorum sententias eo vitio laborare vidimus, ut in consonantium explicatione vires absumentes, vocalium nullam fere rationem habuerint, vel potius habere potuerint. Longe aliam viam et, ut mihi quidem videtur, longe meliorem Dietrichius jam ante hos viginti annos ingressus est, qua miror non plures grammaticos secutos esse ⁴⁾. Ille igitur vidit significationem pluralem in vocalis productione sitam esse, non in consonantis cujusvis accessione. Quam sententiam simili pluralium, quos vocant, fractorum formandorum ratione confirmat ⁵⁾. Id etiam ad eam commendandam valere mihi videtur, quod a G. Humboldtio narratum vidi ⁶⁾, in aliis etiam

³⁾ E. Meier, Ueber den Plural p. 14.

⁴⁾ Proxime, quantum scio, ad Dietrichii sententiam Olshausenius (Lehrb. der Hebräischen Sprache, Brunsv. 1861, p. 26) et Dillmannus (Gram. der Aethiop. Sprache, p. 230) accesserunt. Sed neuter satis sibi constare videtur. Ut enim ille suspicatur (l. c. p. 17) 'dass das Verhältniss der hier erwähnten Endungen in einer sehr frühen Sprachperiode von demjenigen, das sich nachmals entwickelt hat, ganz verschieden war', ita hic, eorum quæ jam statuerat oblitus, alio loco dicit (l. c. p. 267): — so ergiebt sich die Dehnung der Singularendung mit Nasalirung als Bildungsmittel des Plurals'.

⁵⁾ Dillmann, Aethiop. Gram. p. 237. Ewald, Gram. Arab. I. p. 180.

⁶⁾ Ueber das Entstehen gram. Formen. Gesam. Werke III. Berol. 1845, p. 283. — Symbolicum etiam est quum num. plur. in compluribus linguis (Malaya, aliisque huic cognatis, interdum etiam in Mexicana) reduplicatione significatur. — *Tz* illud, quod in clausula vocis *ahuatl* invenitur, suffixum casuale est (Buschmannus).

linguis pluralem numerum 'quasi symbolice' ultimæ vocalis productione significari. In lingua Mexicana *ahuatl* (femina) plur. habet *ahuâ*, *tlapohua* (numerat) *tlapohuâ*.

— Sed quum antiquissima quæque cujusvis familiæ lingua tres tantummodo vocales primigenias ostendat, *a*, *i*, *u*, quas lingua Arabica integras diu servavit, has in familia semitica ad casuum discrimina notanda adhibitas invenimus. Dietrichius Grimmianum 'Ablaut' confert, cui, sicut ipse Grimmus, eam vim tribuit, ut in linguis Indo-Germanicis ad formas et declinationis et conjugationis creandas adhibita sit. Quod quamquam Boppius, Schleicherus, alii longe alio modo se habere statuunt ⁷⁾, illud nos nihil omnino movere debet. Hi enim ipsi viri docent, linguas Semiticas ea maxime re ab Indo-Germanicis differre, quod illæ vocalium mutationibus ad formas grammaticas fingendas uti soleant ⁸⁾.

Ea igitur lingua Semitica, cujus dialecti tantummodo sunt eæ, quas nunc linguas semiticas appellamus, illo fere modo, si Dietrichium audimus, nomina declinavit:

	Masculinum			Femininum		
	Nom.	Gen.	Acc.	Nom.	Gen.	Acc.
Sing.	-um	-im	-am	-atum	-atim	-atam
Plur.	-ûm(a)	-îm(a)	-âm(a)	-âtum	-âtim	-âtam
Dual.	-âm(i)	-aim(i)	-aumi	-âtâm(i)	-âtaim(i)	

⁷⁾ Notissimum est, hos clarissimos viros censere 'der Ablaut beruhe auf dem Vocalgewicht und dem Sylbenzahl', ut formarum *bûnda-band* eadem sit ratio quæ formarum *accipio capio*. Bopp, Vergl. Gram. sec. Ed. I. p. 13 sqq.

⁸⁾ Bopp, l. c. I. p. 196. Die Vocale gehören im Semitischen, im strengsten Gegensatz zu den Indo-Germanischen Sprachen, nicht der Wurzel, sondern der grammatischen Bewegung, den Nebenbegriffen und dem Mechanismus des Wortbaues an. — Cfr Schleicher, Semitisch und Indo-Germanisch. Kuhn u. Schl. Beitr. z. Vergl. Sprachforsch. II. p. 238.

Hanc declinandi formulam si cum singulis dialectis comparamus, ad Arabicam proxime accedere apparebit, et quidem ita, ut duabus rebus ab ea differat: primum quod nonnullas, quibus ea careat, casuum formas habeat, tum quod omnes casus litera *m* terminet, non litera *n*. (Nunnationem ab hoc divellendam non esse, supra probasse nobis videtur).

Priorem illam de casibus quæstionem, quum a nostra disputatione forsitan aliena videatur, leviter tantummodo attingemus; nam omnino omittere non possumus, præsertim quum non omnia, quæ Dietrichius statuit, nobis placeant.

In aperto est, concinnitatem declinationis casus ab eo additos postulare. Formas grammaticas ex quavis lingua excidisse, nemini mirationem faciet, qui modo primis labris hanc, in qua versamur, scientiam glotticam attigerit. Lingua Arabica hodierna omnibus casibus caret, et jam antiquissima hujus linguæ monumenta nomina quædam, ut loquuntur grammatici, diptotica habent. Quæ non ita ab initio fuisse, inde conjicere licet, quod status constructus, hic, ut fere semper, antiquitatis tenacior, tres casuum formas ostendit. — Sed ante ceteras formæ duales perire solent. In lingua Arabica hodierna totus hic numerus raro usurpatur, in dialectis Aramæis tres quatuorve voces, in Æthiopica vix duæ testimonio sunt, eum ad omnem familiam Semiticam pertinuisse. Quod quum ita sit, non est quod negemus, formam dualem *-anni* in linguis Semiticis existisse posse. (Non eadem est ratio terminationis femininæ *-âtaum(i)*, quam dubito an numquam linguæ Sem. habuerint. Femininorum enim dualis longe recentior est, quam masculinorum). Sed id non intelligo, cur Dietrichius, quum

nonnulla concinnitati dare in animum induxerit, non omnia ei concedat. Nam si formam *-anni* Duali numero addere audeat, nihil impedire videtur quominus eam nominativi propriam fuisse dicat: ita ejus ratio multo melior fieret. Non opus esse hanc formam tanta investigare diligentia, quanta persequatur Dietrichius ⁹⁾, mox apparituum esse spero.

Quum lingua Arabica, quamdiu quidem ejus progressionem cognoscere possumus, numquam plus quam duo casus plurales habuerit ¹⁾, eorum ipsorum jam alter consideratur. Genetivi enim terminatio ـن nominativi etiam vice fungitur. Qui hanc linguæ Arabicæ hodiernæ formam frofuito vocalis *û* in *î* transitu ortam credunt, reputent terminationem numeri Dualis *ên* eodem speetare, quo illud *în* plurale, ut casus quidam obliquus locum casus recti occupaverit. Idem in multis aliis linguis observare licet ²⁾. Sed si hæc concedantur necesse est, non magis id dubitari potest, quin Hebræorum *îm* ex primigenia genetivi forma universi numeri pluralis signum

⁹⁾ Nomen quoddam كديون (^{5 0 0} 'subtiliores arenæ cum olei amurca mixtæ') quod apud Freytagium sub rad. كدن invenitur, Dietrichius nescio quo jure radici كدو tribuens, a forma كديون fictum credit. Concedendum est vocis significationem (materia a duabus rebus composita) ab hac formæ explicatione non abhorreere.

¹⁾ Si quis quærat, ubi nominativus et accusativus se ita tangant, ut alter alterum potuerit expellere, respondeo — si responso opus est — ejusmodi locum in nominibus, quæ vocant, actionis inveniri posse. Cfr ex lingua Latina: Quid tibi hanc digito tacto est? Plautus.

²⁾ Quum voces Græcæ in linguam Syriacam peregrinantur, sæpe gram accusativi habent. $\text{باصف صالمتاس انصاف انصاف}$ ($\text{βαλλόμενος ἀνέγκτας}$). Omnia fere nomina Romanica ad accusativos Latinos referenda esse, v. Diez, Gram. d. Rom. Spr. II. p. 10 sqq. Cfr Bopp, Vergl. Gram. I. p. 480.

factum sit. Eam, quæ in lingua Æthiopica usurpetur, terminationem pluralis *âm*, ad illum, quem Dietrichius non temere in tabulam suam induxerit, casum accusandi pluralem referendam esse, æque certum habeo ³⁾. Quamquam ipse suam sententiam non hac forma firmat, oblivione nescio, an aliter explicans. Ex lingua Hebraica nonnulla adverbia in *âm* desinentia collegit, quæ initio accusativos plur., et jure fortasse, fuisse censet.

Reliquum est ut videamus, num Dietrichius id quod pro concessio sumpserit, ut Hebr. et Phoen. *m* pro Arab., Æth., Aram. *n* in tabulam illam reciperet, recte facere potuerit. Quod mihi quidem certissimum videtur. Sive enim ipsas linguas Semiticas respicimus, apparebit *m* in *n*, non *n* in *m* transire solere, sive linguas Indo-Germanicas et Turanicas adimus, hæc docebunt labialem illam nasalationem sæpissime in hanc nasalem commutari, inversum ordinem rarissime ac fere numquam deprehendi ⁴⁾.

Hic autem animadvertendum est, quod Dietrichium fugit, hanc literarum commutationem numquam fieri, quum vocalis sequatur ⁵⁾, tum autem maxime frequentari, si *m* ultima vocis litera sit ('im Auslaut'). Unde sequitur, vocalem *a*, quæ in forma plurali inveniatur, et vocalem *î*,

³⁾ Hoc eo magis credo, quia, ut illud ם quod in statu constr. sing. Hebr. non secus ac plur. terminatio ם ad genitivi formam spectare videtur, ita Æthiopum stat. constr. sing. in *-a* exiens, accusativi formam præ se fert. Dillmanni enim sententia (Æth. Gram. p. 258) quæ eadem Ewaldi est (Lehrb. d. Hebr. Spr. p. 550) mihi minime placet.

⁴⁾ Cfr de linguis Indo-Germ. Schleicher, Comp. d. Vergl. Gram. I. p. 283. — De lingua Fennica: Akiander. Försök till en framst. af Finska språkets ljudlära. Suomi V. Helsingf. 1845 p. 282.

⁵⁾ Si *m* prima vocis litera est, nonnunquam etiam ante vocalem in *n* transit. Hoc modo םם fortasse a םם fictum est (Ewald Lehrb. d. Hebr. Spr. p. 134) ut Gall. *natte*, *nête* a Lat. *matta*, *mespilum*.

quæ in duali, postea additas esse quam ceteræ dialecti Semiticæ ab Arabica discesserint. Hoc Dietrichii sententiam refellit, Arabicum illud *a* ad principalem declinationis figuram pertinere credentis. — Equidem potius, si in hac re exempla ex alia linguarum familia arcessere licet, Gothica quædam pronomina contulerim, quorum accusativus sing. in syllabam *-na*, ex primigenio *-m* ortam, desinit (Goth. *þana* Sanscr. *tham*)⁶⁾. Simile etiam illud videtur, quod lingua Græca hodierna pro terminatione gen. plur. *ων*, Sanscr. *âm*, interdum *-ωνε* dicitur⁷⁾. Si quis forte miretur, cur dualis numerus vocalem *i*, non ut pluralis *a* addiderit, eum ad Ewaldum relego (Gram. Arab. I. p. 86): 'Omnino, inquit, per totam late linguæ ditionem hæc vocalium *â—i* oppositio mutua viget, ut in duali *âni* ex plurali *âna*'⁸⁾. Cfr. يقتبسان — يقتبس

Duale illud *i* nullam numeri significationem habere, inde etiam concludi potest, quod in quadam dialecto Arabica hic quoque numerus in *a* exit⁹⁾.

Quum et omnia, quæ rationem Dietrichianam labefactent, illud etiam *m*, quod ex numero plurali in singularem transferre ausi sumus, in suspicionem vocare videantur, neque in res a nostra disputatione nimis alienas incurrere velimus, quam brevissime poterimus, rem gravissimam et quæ tamquam calx Achillea hujus rationis

⁶⁾ Bopp, l. c. I. p. 311. Das ursprüngliche *m* hat sich in *n* verwandelt und diesem ist gleichsam zu seinem Schutze ein *a* zur Seite getreten.

⁷⁾ Schinas, Grammaire du grec moderne. Parisiis 1829 (*ἔπιωνε* pro *ἔπιων* cet.).

⁸⁾ Licetne hinc conjicere illas vocales tum demum adhaerescere coepisse, quum plurali numero accusativi forma deesset, duali nominativi?

⁹⁾ Hoc legisse probe memini, sed nescio in quo libro. Lumsdenii, ni fallor, auctoritate nititur.

sit indicabimus. — Unde illud *ai*, *ê* natum est, quod in statu constructo plur. linguæ Hebraicæ, Syriacæ, Chaldaicæ, Phœnicicæ invenitur? Vix casu quodam evenire potuit, ut hæc linguæ illam formam cum dialecto Himjaritica, longe diversam terræ Semiticæ regionem habitanti, communem habeant ¹⁾. Accedit quod numquam, quantum memini, in linguis Semiticis *î* in *ai*, *ê* abit. Sed vide ne forma *ai*, *ê* principalis sit, *î* inde ducta. Certe non pauca exempla colligi possunt ubi illud in hoc transierit ²⁾. Imprimis dialecti Aramaici multa supeditant exempla: Syr. ܐܝ Arab. حَيْل cet. In lingua Hebraica ex חַיִל factum est חַיִלַּי et hinc חַיִלַּי cet. ³⁾. Linguæ Semiticæ terminationem quandam habent adjectivam, cujus vocalis eadem laborat inconstantia, qua hæc pluralis. In linguis Arabica et Hebraica hæc terminatio est *î*, in dialectis Aramaicis *ai*, in lingua Aethiopica modo *î* modo *âvî* (de litera *v* inserta cfr Dillm. Æth. Gram. p. 66). Ewaldus ipse principalem hujus terminationis figuram existimat *ai* ⁴⁾. Causa cur in de-

¹⁾ Osiander, zur Himjaritischen Alterthums- und Sprachkunde. Zeitschr. d. D. Morgenl. Ges. X 1856 p. 43 cfr. p. 36.

²⁾ Die Uebergänge der Diphthonge in Monophthonge ist physiologisch leicht zu erklären: Assimilation beider Laute an einander, wie *ai* zu *ê*, *au* zu *ô*, oder eines an den andern, wie *ai* zu (*ei*)*î*, *au* zu (*ou*)*û*. Schleicher, Vergl. Gram. I. p. 65 (nonnulla mutare ausus sum).

³⁾ Rödiger, Ges. Hebr. Gram. XV. Ed. Öfvers. Upsal. 1849. p. 146.

⁴⁾ Hanc terminationem cum casu genetivo cohærere jam Hupfeldus (Zeitschr. f. d. Kunde des Morgenl. II. p. 470) suspicatus est. Cui ita assentior, ut eam ad genitivum referendam esse credam, sed ad gen. plur., non ad gen. singularem. — In aliis etiam linguis usu venit, ut quæ terminatio genetivi est, eadem sit adjectivorum. In lingua Græca eadem adjectivi *δημόσιος* ad genitivum *δήμου* (Hom. *δήμουιο* = *δήμοσιο*) est ratio, quæ in lingua Arabica formæ فعلى ad فعلى (gen. pl.). In lingua Thibetana, Garo,

clinatione plurali status absolutus non eadem fidelitate formam principalem retinuerit, qua st. constr., sine dubio in sequenti consona quæri debet. Quamquam, quod equidem sciam, linguæ Semit. simile nihil habent. Sed in lingua Persica, ubi *I* et *V* *majhâl* (ê, ô) Zendico *ae* (= *ai*) et *ao* (= *au*) respondere solent, ante nasales literas pro *I* et *V* *majhâl* semper positum est *I* et *V* *maarûf* (î, û) ⁵).

Si igitur, eam etiam ob causam, quod status constructus tenacior antiquitatis esse solet, quam st. absolutus, *ai* principalem formam existimamus, concinnitas id postulare videtur, ut huic genetivi formæ nominativi forma *au* respondeat. Quam non inveniri, non est quod miremur, quum sola Arabica lingua nominativum servet, quæ ut genetivi *ai* in *î*, ita nominativi *au* in *û* mutare

Hindustana genetivi figura eadem adjectivorum est. (Max Müller, Vorles. über die Sprachw. p. 348). Nom. Hisp. in *-ez* exeuntia a genetivis ducta sunt (Diez, Gram. der Rom. Spr. II. p. 10). — Neque illud non invenitur, ut ex forma Gen. *pluralis* adjectiva facta sint. Nam quum Germani dicunt 'Berliner Blumenziebeln' illud 'Berliner' gen. pl. est. (Schleicher, Deutsche Spr. p. 222). — Adj. Arab. in *ى* desinentia appositionem, quam vocant,

habent in genitivo (Ewald, Gram. Ar. II. p. 20): رأيت التيمميّ تيمم عدّى
'vidi Taimitam i. e. popularem Taimi (tribus) Taimi scilicet Adii'. — Simili ratione nomina abstracta in *âm, ân, ôm, òn* exeuntia, sæpe adjectiva facta sunt. Sæpe enim ut 'genet. qualitatis' abhibebantur. Ne igitur miremur, tam sæpe his terminationibus addi *ى* (Ewald, Lehrbuch. d. Hebr. Sprache p. 426).

⁵) Spiegel, die Vocale *î* und *ê, û* und *ô* im Neupersischen. Kuhn und Schl. Beitr. z. vgl. Sprachf. III p. 77 "ein ganz regelrechter weiterer Fortschritt." Conferri etiam potest Wallin, Probe aus einer Anthol. Zeitschr. d. D. Morgenl. Gesellsch. VI. p. 197; Die Endung *ein, ên* (=ain) reimet (in Neu-Arab. Gedichten) mit der Endung *în*. Das *î* hat aber bei fast allen Orientalischen Völkern einen weit tiefern und breitem, dem *e* sich nähernden Klang als bei uns. Cfr Z. d. D. Morgenl. Ges. IX. p. 6.

debut. Tamen fortasse in suffixo nominali 5 pers. sing. Syr. ܐܘܪܝܢܐ Chald. ܐܘܪܝܢܐ hujus *au* reliquias cernimus ⁶⁾).

Velimus, nolimus, forma pluralis hoc modo eadem fit atque dualis. In quibus angustiis Benfeyus ingeniosa sane formæ dualis explicatione nobis succurrit. Ipsius verba liceat afferre ⁷⁾): 'Ich glaube das sich die Kategorie des Duals im Semitischen Sprachbewusstsein durch Wörter zu entwickeln begann, welche Gegenstände bezeichneten, die in der Natur paarweise bestehen. Diese, obgleich mit dem Flexionszeichen des Plurals versehen, schienen, da sie stets eine Paarheit bezeichneten, einer andern als der pluralen Kategorie anzugehören; indem sich diese kategorische Verschiedenheit im Sprachbewusstsein zu grösserer Schärfe erhob, lösten sich derartige Wörter in derjenigen pluralischen Gestalt, welche der Plural zu einer bestimmten Zeit seiner Geschichte hatte, aus der Analogie des Plurals ab, und nahmen nicht länger an dessen phonetischer Geschichte Antheil.'

Ut intelligamus, quomodo nunnatio nata sit, necesse est videamus, quomodo ceteræ declinationis formæ in his linguis fuerint procreatæ. Quamobrem ultra hanc universæ familiæ Semiticæ aliquando communem declinationem, cujus formas ex singulis linguis accitas supra collegimus, regrediendum est et in ipsam linguarum Semiticarum tamquam officinam penetrandum.

Fuit igitur quum linguæ Semiticæ nondum nomina a verbis forma distinguerent ⁸⁾). Omnia tunc themata,

⁶⁾ Dietrich l. c. p. 66.

⁷⁾ Verh. des Aeg. z. Semit. Sprachstamm v. 351. Simili modo dual. Indo-Germanicum explicat. Kurze Sanskrit-Gram. 1855, p. 272.

⁸⁾ Ita in omnibus linguarum familiis fuisse, mihi persuaserunt ii, qui in linguarum comparatione versati sunt. Sinicam etiamnunc hoc modo comparatam esse constat.

ut etiam nunc verba Arabica, in primam illam et principalem vocalem *a* exhibant. Jam illo tam remoto tempore major omnis et aucta vis, sive, ut nunc loquuntur, intensiva, sive extensiva, ultimæ vocalis ⁹⁾ production significari poterat. Declinationis igitur formula erat:

Singularis ¹⁾ — a

Pluralis ¹⁾ — à.

Sed interdum nominibus, postquam a verbis distincti coepta sunt, vox quædam demonstrativa *ta*, quæ vice articuli, quem vocant, definiti fungebatur, accedebat ²⁾. Hic autem articulus in quavis lingua duobus modis adhibetur: 1) sensu, ut dicunt grammatici, individuali: الرجل *hic* (singularis) vir; 2) sensu generali: الرجل = genus humanum. Unde liquet, cur linguæ Semiticæ et nomina unitatis et nomina abstracta litera *t* (ט, ת) terminare soleant. A nominibus abstractis, quæ in omnibus fere linguis feminina existimantur ³⁾, latius serpens, hæc terminatio paulatim nota feminini generis facta est ⁴⁾, et eodem tempore hoc ipsam genus pro gen. neutr. usurpari coeptum est. — Jam igitur declinationis formula erat:

⁹⁾ Sed etiam ceterarum vocalium; testimonio sunt plurales, qui dicuntur, fracti.

¹⁾ Hæc nomina ideo tantummodo retineo, quia meliora invenire non queo.

²⁾ Eodem modo in lingua Phoen. pron. demonstr. הַ, הַ abjecta, nominibus adhærescit: נבנבן hic lapis, מצבבן hoc cubile. Rödiger, Ueber die Phoen. Inschr. Zeitschr. d. D. Morgenl. Ges. IX. p. 655.

³⁾ Cfr Schott, Ueber die Cassiasprache. Abh. der Berliner-Akad. 1858. Hist. u. phil. Theil p. 425.

⁴⁾ Etiam in linguis Indo-Germanicis postea nota generis feminini existimata est, quæ ab initio non erat. Schleicher, Die Genusbez. im Indo-Germ. Kuhn u. Schl., Beitr. zur Vergl. Sprachf. III p. 92. In lingua Gallica terminatio feminina *e* sæpe analogiæ soli debetur (*grande, molle* L. grandis, mollis, non granda, molla).

Masc.	Fem.
Sing. -a	-a + ta.
Plur. -à	-à + ta.

Sed quum jam "femininum" illud *t* cum radice coaluisset — sicut status emphaticus linguæ Syriacæ sæpissime (et magis magisque) pro thematē usurpatur — orationis perspicuitas plures casuum formas postulare visa est. Itaque vocalis *a*, principali Arabum casui, accusativo, assignata est, vocales *i* et *u* genitivo et nominativo relictæ. Ecce igitur formula:

Masc.	Fem.
Sing. Acc. -a	-ata
Gen. -i	-ati
Nom. -u	-atu
Plur. Acc. -â (<i>a</i> + <i>a</i>)	-âta
Gen. -ai (<i>a</i> + <i>i</i>) contr. ê, î	-âti
Nom. -au (<i>a</i> + <i>u</i>) — ô, û	-âtu

Apparet formam pluralem eo genere productionis a singulari fictam esse, quod Sanscritologi Gunam vocant, Schleicherus 'erste Steigerung'. Hic etiam negat, linguas Indo-Germanicas initio aliud genus productionis habuisse ⁵⁾

Hæ, quas proposuimus, formæ eadem sunt quæ in statu constructo inveniuntur, hisque nunnatio adhæsit. Sed qua de causa adhæsit? si huic quæstioni respondere possimus, fortasse liquebit, quæ sit ejus origo. Paululum igitum ad ejus usum attendamus. In quo hoc nobis gravissimum maximeque insigne videtur, quod tunc adesse solet, quum abest articulus definitus, tunc desiderari, quum hic præcedit. Intercedat igitur oportet aliqua ho-

⁵⁾ Die Unursprünglichkeit von *i* und *û* im Indo-G. Kuhn und Schl. Beitr. I p. 338.

rum quasi signorum grammaticorum ratio. In Germanica, Lithuanica, Slavicis linguis simillima res invenitur. Hic enim quum nomina adjectiva duo declinationis modos habeant, alter significatione definita adhibetur, alter indefinita. Si igitur sciri potest, quomodo harum formarum discrimen ortum sit, id fortasse nobis viam monstrabit, qua ad nunnationis explicationem pervenire possimus. Illud autem Boppius, qua solet sagacitate, vidit. Intellexit alteram harum declinationum ita ortam esse, ut articulus quidam demonstrativus voci adhæserit⁶⁾. Licetne igitur de nunnatione simile quiddam suspicari? Primum, cum ea ratione convenit, qua Semitæ novas declinandi formas fingere solent? Huic quæstioni numquam respondere possemus, nisi illam de harum formarum origine disputationem, quæ fortasse nonnemini supervacanea visa est, suscepissemus. Nunc autem libere affirmare audeamus, id a linguarum Semiticarum ingenio minime alienum esse, ut voces pronominales in usum declinationis adhibeant. Vidimus enim formam, quæ nunc dicatur feminina, ita fictam esse, ut articulus demonstrativus voci accesserit. Quæ quum ita sint, id solum circumspiciamus, num linguæ Semiticæ ullam habeant vocem pronominalem, cujus significatio articulo definito contraria sit sonusque principalis sit *m*. Quæ nobis statim occurrit; pronomen enim indefinitum omnibus Semitis commune est *l*. Hoc et postpositivum est, et — verba Sacyi laudemus⁷⁾ — 'sert à généraliser tous les noms appellatifs en indiquant

⁶⁾ Bopp, *Vergl. Gram. Sec. Ed. II. p. 13. s. 88.* Jam in priore sui libri ed. idem indicaverat. Optime rem explicavit Leo Meyer, *Ueber die Flexion der Adject. im Deutschen.* Berol. 1863.

⁷⁾ *Gram. Ar. I. p. 538.*

que ces noms sont pris dans tout le vague dont ils sont susceptibles' (ما خلاصة): صَرَبَ آلَهُ مَثَلًا مَا Deus proponit similitudinem quamlibet (Cor. Sur. II. 26). Sic etiam dicitur يَلْبَثُ لَيْثَةً مَا 'parcum quid sunt', مَا هُمْ قَلِيلٌ 'parcum quid sunt', مَا هُمْ 'moratur moram aliquam'.

Neque vero id nobis dubitationem injiciat, quod minus probabile videatur, hujus pronominis longam vocalem ita sine ullis vestigiis excidisse. Primum & hujus vocis non ita raro corripitur, et quidem sæpissime, quum præpositioni juncta in interrogationibus posita est: لِمَ et كَيْمَ? (متى) quousque? عَالَمَ, لِمَ vocalem omnino abjecerunt; sic etiam Syr. كَم, كَم ex كَم, كَم. Verbis Arabum, quæ vocant, laudandi et vituperandi additum idem ما vocalem brevem habet: بِسْمِ, بِسْمِ. Tum vero illud تَسْبِيحٌ, quod hujus ætatis Arabes sæpissime in interrogando et negando verbo addunt, eadem fere, quam habet ما, significatione, in تَسْبِيحٌ corripimus. In dubium etiam fortasse vocari potest, num vocalis hujus ما initio fuerit longa; nam quum præfixum nominale est, correpte pronunciari solet: مَجْلِسٌ, مَكْتُوبٌ (9)

Accedit, quo confidentius illud ما additum esse credere audeamus, quod hanc vocem tam multis variisque modis ad formas grammaticas fingendas usurpatam in-

8) Sacy, l. c. p. 541.

9) In participiis hoc præfixum habet vocalem *u*, in nomin. instrum. *i*, in nom. loci (et, quæ eadem sunt, abundantia) *a*. Hisse vocalibus quid significari credimus? In pron. 3 pers. vocalis *u* masculino assignata est, *i* feminino. Nomina instrumentum significantia femininum genus amant. Nomina loci recte neutr. formam elegisse videntur. In participiis, quæ modo *u*, modo *i* habere debebant, illud invaluit. — Hæc tamen in medio relinquo.

venimus. Nam non modo præpositam, ut diximus, in participiis, nominibus instrum., nom. loci sæpissime hanc vocem videmus, sed sine dubio etiam suffixam in iis nominibus abstractis et adjectivis, quæ in *âm* (Hebr. *ôm*, *ôn*, Arab. Aeth. *ân*, Amh. *âm*) exeunt. Eadem multis adverbis, præpositionibus, conjunctionibus addita est, idque sæpe ita, ut plane otiosum esse videatur. Exempla ex Arabica lingua innumerabilia afferri possunt. Plerumque enim adverbia conjunctiones eo modo fiunt, ut ما postpositum tonum amittat¹⁾ et cum iis in unam vocem tamquam coalescat: كَيْفَمَا, حَيْثَمَا cet. Omnino supervacaneum est, quum inter præpositionem ejusque casum nonnunquam inseritur: عَمَّا قَلِيلٍ, بِمَا رَحْمَةٍ. Sic etiam Hebræi pro simplici כ, ל, ב dicunt בְּמֵל, לְמֵל, בְּמֵל. Apparet igitur usum hujus vocis ما eo fluxisse, ut et ipsa fere non amplius esset vocabulum, et multo magis frequentaretur, quam quantum significatio ferre videretur. Quamobrem non admirabile est, si eam interdum substantivis tum addi animadvertimus, quum sententia aut eam non postulare aut etiam respuere videatur. Reputemus quam late usus articuli definiti pateat, sive nostram de origine formæ femininæ sententiam respiciamus, sive Syrorum illum gliscentem status emphatici pro statu absoluto usum. Nihil est quod repugnet, quominus articulo indefinito idem accidere potuerit, quod articulo definito. Neque vero, quamvis tamquam constans lex nunnatio per totam linguam, ubi sententia statum definitum non plane postulet, regnare videatur, id fieri non potuit, ut quædam voces, etiamsi nulla intercesserit causa, eam repudiarent.

¹⁾ L'unité du mot c'est l'accent. W. v. Humboldt.

Nam et hæ voces ita tantummodo anomala sunt, ut antiquitatem melius retinuerint, et nulla fere, si articulus ille indefinitus abest, efficitur significationis mutatio. Id quod inde etiam scire licet, quod permultæ linguæ hunc articulum desiderant.

Et tamen fere semper facile est explicatu, cur quoque loco absit. Singula videamus.

Cur igitur absit, quum articulus definitus præcedat, non opus est explicare; nulla enim vox eodem tempore et indefinita et definita esse potest. Difficiliorem quodammodo habet explicationem, quæ fuerit origo formæ status constructi. Quamquam enim nihil obstat, quominus nos, ut ceteri omnes, statuamus, eam jactura literæ *m* ortam esse, jam diximus hanc rationem nobis non placere²⁾. Pronunciandi difficultatem non fuisse causam, cur litera *m* abjiceretur, inde concludere licet, quod his temporibus consonans etiam in statum constructum irrepsit³⁾. Fuit igitur alia ratio. Notum est linguas Semiticas vocem inter genitivum et nomen regens non ferre. Illud nonne huc pertinere credimus, siquidem nunnationem veram fuisse vocem statuimus? Aliud etiam afferri potest. Constat in ea, de qua loquimur, junctura nomen regens articulum definitum non ferre, sed ad genitivum rejicere. Si idem in articulo indefinito valuisse suspicari licet, intelligitur cur in statu constructo nunnatio desideretur. Accedit quod sæpissime ipsa additio genetivi satis habet demonstrationis. Quo fit, ut non raro nunnatio re vera nullam ibi causam habeat.

²⁾ p. 11.

³⁾ Wahrmund, Neuarab. Gram. p. 66. Numerus Dualis melius quam pluralis antiquitatem servavit.

Eum ordinem, quem sequitur Ewaldus, retinentes, ad formam pluralem فَعَالِلٌ transeamus. Supra commemoravimus, voces hujus formæ tunc nunnationem accipere, quum ob ى ultimam radicalem duæ extremæ syllabæ in unam coalescant (جَوَلِر , اَغَانِ). Sed hæ ipsæ voces, si in accusativo ى movetur, nunnationem rursus amittunt. Causa in aperto est. Quum vox tot tantummodo literis constat, ut nunnationis adjectio non molesta esse videatur, hæc adesse solet; sin nimis longa delicatis Arabum auribus sentitur, id euphoniæ datum est, ut articulus ille indefinitus, qui, sententia non mutata, abesse possit, non addatur. Simile, sed multo gravius, est, quum ipsius radicis ultima vel prima litera, ne vox nimis longa difficilive pronunciata sit interdum amputatur. Ex جَحْمَرَش fit plur. جَحْمَرِمْ, ex عَنْدَلِيبِ deminutivum عُنَيْدِلٌ; ex مَدْحَرَجِ Pl. دَحَارَجُ, ex مَعَطَفِ demin. عَطِيفٌ, ea ipsa litera م, vel potius ea ipsa voce ما, ad quam nunnationem retulimus, resecta ⁴⁾). Linguas Semiticas in hac voce addenda rationem quandam habuisse euphoniæ, inde etiam videre licet, quod iis imprimis præpositionibus addita est quæ, exiguo quodammodo corpore erant (بِمَا , كَمَا , بِمِز , بِمِز).

Formam أَفْعَلٌ ⁵⁾, cui nomen Elativi Ewaldus impo-

⁴⁾ In vocativo voces interdum eodem modo mutilantur: ex مَسْرَوَانُ vocat. يَا مَرُو.

⁵⁾ Quomodo hujus formæ significationes inter se cohæreant, exposuit Dietrichius, Abhandl. zur Hebr. Gram. p. 149 sqq.

suit ⁶⁾, propter significationem, non propter figuram nunnatione carere, inde concludi posse videtur, quod formæ femininæ ei respondentes, فعلى et فعلاء hac etiam vacuæ sunt. Sed ipsa causa valde obscura est. Si conjecturæ locus detur, suspicor illud ^ف, quod radici præmissum est, demonstrativam quandam vim habuisse, sicut illud ^ا, quod in statu emphatico Syrorum invenitur. Si complures res inter se comparantur, et, quæ ceteris præstet, significandum est, Semitæ hoc ita faciunt (si genitivi additione non utuntur) ut adjectivo articulum præmittant. Arabes autem eandem rem sola forma أفعل^{وت} sine articulo indicare possunt, ex. gr. الله أكبر deus est maximus. Videtur igitur nomen hujus formæ idem valere, quod in ceteris dialectis vox articulo ornata. Si hæc vera sunt, apparet causa, cur illa forma in ceteris dialectis Semiticis tam exigua reliquerit vestigia, quippe quam ipsa lingua Arabica finxerit. Nec vero, si formas femininas respicimus, illæ huic explicationi repugnant. Quas Ewaldus ita enodat ⁷⁾: 'Indem das *a*, womit der Stamm solcher Wörter beginnt, bei der Femininbildung sich wie in einem krampfhaften Zusammenziehen des Wortes zu dem *a* der alten Femininendung *-at* hinbewegt und mit diesen zu *â* verschmilzt, wird das *t* dazwischen erdrückt und es entsteht eine neue Femininendung, welche von vorn an kein mögliches *t* in sich schliesst und daher auch ganz anders geschrieben wird'. Hæc tamen omnia dubia sunt, illud vero certissimum, nunnationem ex significatione vocis, non ex figura pendere. Nam quum princi-

⁶⁾ Ignorans fortasse hanc vocem jam a grammaticis ad longe aliam rem significandam occupatam esse. V. grammaticas Fennicas, Lapponicas, cet.

⁷⁾ Zeitschr. f. d. Kunde des Morgenl. V. p. 433,

palis notionis memoria abolevit, ita ut hæ voces ex adjectivis substantiva fiant, nunnatio non desideratur (أجدلّ accipiter, لخبيلّ picus). Formas femininas in ى et آ desinentia, quæ sæpe non fem. formæ أَفْعَلٌ sunt, potius confitear me non intelligere, quam putidis torqueam explicationibus.

Reliqua est forma فَعْلَانٌ, quæ minus difficilem habet explicationem. Forma feminina huic respondens est فَعْلَايَ, pluralis فَعْلَائِي. فَعْلَايَ; apparet igitur ن illud, quod masculinum terminet, non arctissime themati adhæsisse. Hujus ن originem, ut jam diximus, in voce ما latere suspicamur. Quamdiu igitur memoria aliqua, licet non explicata, hujus originis remansit, vel saltem, quamdiu sentiebatur, illud ن radici quodammodo esse alienum, tamdiu, id quod nemo admiretur, non iterum ما (= nunnatio) accessit. Quando autem ejus origo memoria exciderat, ita ut illud ن ipsius radicis pars videretur, nihil erat, cur nunnatio non adhæresceret. Docent igitur grammatici, eas voces formæ فَعْلَانٌ, quæ genus femininum solita feminini generis terminatione ة, literæ ن addita, conforment, eas nunnationem accipere. Quod nisi nostra explicatio vera est, admirabile sane videatur, ea autem accepta, facile intelligitur. Sic nunnationis adjectione apparet, illud ن quod ultima litera est vocis سلطان jam thematis partem existimatum esse. Idem demonstrat forma pluralis سلاطين. Eadem est ratio vocis عريانة fem. عريانة plur. عريانون.

Nomina propria, si nostra ratio vera est, numquam nunnationem habere debebant. Magnam etiam partem ejus expertia sunt. Sed tam late patet usus nunnationis,

ut facile ignosci posse videatur, si etiam in nomina propria interdum vitio irreperit. Quin etiam hæc nomina nostram sententiam confirmant. Quæritur, ubi facillime nunnatio in ea irrepere potuerit. Necessè erit respondere: in eas voces, quæ sensu, quem vocant, appellativo frequenter ea utuntur. Quod ita re vera est. Nam in iis nominibus, quæ ex alienis linguis translata sunt et in iis, quæ majorem verbalium quam nominalium formarum similitudinem præ se ferunt, desiderari solet nunnatio, Sed etiam hic nonnunquam aurium iudicio obtemperatum esse videtur, postulantium ne nimis breve esset nomen. Nulla enim alia causa investigari potest, cur monosyllaba imprimis nunnationem accipiant.

Quamquam enim dicitur كَأُذٍ, in monosyllabis dicitur هِنْدٌ, نُوْحٌ, نُوطٌ. Ut statum constructum fidelissimum antiquitatis custodem esse vidimus, ita ante vocem اَبْنِ (بْنِ), quæ sæpissime nomina propria subsequitur, etiam ea nunnatione carent, quæ aliter eam habere consueverunt.

Formas numeralium distributivorum (مُوَحَّدٌ, أُحَادٌ, مُتَمَتِّتٌ, مُتَمَتِّتٌ, ثُلَاثٌ, مُتَمَتِّتٌ, مُتَمَتِّتٌ) equidem non magis quam Ewaldus explicare conabor. Nescio an casui cuidam tribuendum sit, quod nunnatio hic abest. Eo illud spectare videtur, quod quum semper deminutiva eas voces in nunnatione adjicienda et respuenda sequi soleant, ex quibus ficta sunt, harum vocum deminutiva nunnationem accipiunt, quum ipsæ voces desiderant.

Jam vero id nunnationis genus, quod grammatici Arabum تَمْوِينِ التَّنْكِيرِ ("nunnatio non determinati") appel-

lant, mire cum nostra ratione convenit. Quod ita comparatum esse diximus, ut iis vocibus, quæ vulgo nunnationem non acciperent, tunc adhæresceret, quum indicandum esset, eas esse sensu vago sine ulla restrictione capiendas. Si ^{أَمْسٍ} diem hesternum significat, ^{أَمْسٍ مَا = أَمْسٍ} quemvis dierum præteritorum significare debet. Si ^{أَبْرَهِيمُ} est certa quædam persona, ^{أَبْرَهِيمٌ} est aliquis, cui illud nomen impositum est; ^{أَبْرَهِيمٌ} est nomen proprium, ^{أَبْرَهِيمٌ} nomen appellativum.

Quamquam nostra de origine et significato nunnationis sententia jam satis gravibus argumentis confirmata videtur, aliud etiam, magis a syntaxi quam cetera repetitum, addere possumus. In vocando et appellando duobus modis Arabes rem enuntiare possunt. Aut personam invocatam in accusativo ponunt, nunnatione affixa, aut in nominativo, ea abjecta. Illud fit, si persona invocata præsens est aut non determinatur: ^{يَا رَجُلًا} o vir, quicumque es! Hoc autem fit, quum persona ^{invocata} vocantis præsens adest oculis vel menti vocantis: ^{يَا رَجُلٌ} o tu vir, (qui ades)! Si casuum discriminis — quod huc non pertinet ⁸⁾ — nullam rationem habentes, nunnationem tantummodo respicimus, eadem ejus vis elucet, quam supra vidimus, rem vel personam non definitam significandi.

Illud igitur nostra disputatione effectum credimus, nunnationem non eum, quem voluerunt, euphonicum sonum esse. Nam et ab usu nunnationis proficiscentes,

⁸⁾ Non dissimilis est linguæ Latinæ consuetudo. *Testes egregii!* magis appellantis est, *t. egregios!* magis commemorantis.

967.7

vidimus eum ad eandem significationem indefinitam, quam habeat *ما*, spectare, et formam pluralem explicantes, reperimus nunnationem ad sonum *m* referendam esse. In ipsa disputationis clausula duas voces commemorare liceat, quæ aperte hoc demonstrent: *فَم* et *أَيْنَم*. Ut illa in statu constructo habet figuram *فُو*, ita hæc idem prorsus est atque *أَيْن* et dupliciter declinatur: nom. *أَيْنَم* gen. *أَيْنَمَ* acc. *أَيْنَمًا* ⁹⁾. Nonne in promptu est suspicari, illud *m* vestigiam esse prioris nunnationis figuræ? Nunnationem iteram accessisse, non magis est quod miremur, quam plur. *קשתות, המיתות* duplicem femininum *ת* habere. Cfr etiam ea, quæ de *سلطان* cet. modo dicta sunt. Ut præpositiones *ב, ל, ב* suffixum *מל* propter exiguitatem acceperunt, ita substantiva *אין, فو* ob eandem causam idem suffixum.

⁹⁾ De Sacy, Gram. Ar. I p. 598.

D: Le 752

ULB Halle

3/1

000 872 13X

